
การศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 40 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และจัดประชุมกลุ่มเป็นหลัก ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ตรวจสอบความตรงและความน่าเชื่อถือโดยใช้ระยะเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ รมัถระวังในการถอดเทปสัมภาษณ์ สอบถามหลาย ๆ ครั้งในประเด็นเดิม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการคิดโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ จัดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย การไม่ศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่าง จะส่งผลต่อการใช้ชีวิต กระบวนทัศน์ และความคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต นักศึกษายังขาดมุมมองความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของการเป็นผู้นำ ขาดวุฒิภาวะและทักษะในการเป็นผู้นำ กลุ่มนักศึกษายังรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโดยไม่มีการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษายังไม่เหมาะสม นักศึกษายังขาดทักษะการเรียนรู้ และการประกอบอาชีพ โดยไม่ได้วางแผนการทำงานในอนาคต

คำสำคัญ: นักศึกษา, ศตวรรษที่ 21, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

¹ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน), นักวิชาการอุดมศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

A study of 21st Century Learning Skills of Students in Higher Education Institutions in Three Southern Border Provinces

Abdullah Chelong¹

Abstract

This qualitative research aims to study the 21st century learning skills of students in higher education institutions in three southern border provinces. The samples used are 40 undergraduate students currently studying at government universities in three southern border provinces. Multi-methods were used to collect data, based on interview, focus group discussion, participant observation and non-participant observation. Validity and reliability were verified through establishment of good rapport, cautious transcription and reaffirmation. Descriptive analysis was performed for the purpose of data analysis. The results showed that teaching thinking in science and mathematics subject at pre university level are the main problems. It was found that students were lacked of knowledge about multiculturalism world affect living, worldviews and ideas concerning quality of life improvement, understanding in authentic leadership, maturity and leadership skills. Most of them have no analysis and synthesis thinking on receiving information from media and using the internet. Most of them have neither learning and working skills nor working plan for the future.

Keywords: Students, 21st century, Three Southern Border Provinces

¹ M.Ed. (Education for Community Development), Educator, Prince of Songkla University Pattani campus

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยโดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมของความเป็นวัตถุนิยม ปัญหาคุณภาพบัณฑิต ดังนั้นมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน คือการให้บัณฑิตที่มีความรู้สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลิตผลจากมหาวิทยาลัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องช่วยนำพาสังคมไปสู่ความเป็นอารยประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

สภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงในห้วงศตวรรษที่ 21 ถูกวาดออกมาให้ดูน่าสะพรึงกลัว และมีมุมมองการพัฒนาหลุดแยกออกไปจากศตวรรษที่ 19 และ 20 เป็นอย่างมาก เช่น มีการอธิบายว่า ศตวรรษที่ 21 นี้มีการขยายตัวทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสูงสุด มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ซึ่งทำให้โลกทั้งใบสามารถเชื่อมโยงกันได้ มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารรวมถึงวิทยาการสมัยใหม่ ข้ามผ่านซีกโลกอย่างกว้างขวางในระยะเวลาอันสั้น

ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ทำให้มนุษย์กลายเป็นฐานทรัพยากรหลักของโลก เพราะพวกเขามีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะอื่น ๆ บนพื้นฐานของจริยธรรมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่รอดอีกด้วย (มนทกานต์ รอดคล้าย, ม.ป.ป.) ในขณะเดียวกันสภาพการณ์ของนักศึกษายังไม่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนมีค่อนข้างน้อย มีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญคือขาดความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กเรียนดีก็ยังคงคะแนนข้อนี้ต่ำ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมทางศาสนา ค่อนข้างน้อย ขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึงพอใจ รวมไปถึง การขาดคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะความเครียด ซึ่งสะท้อนถึงความสุขที่น้อยลง มีค่านิยมทางวัตถุ และมีการแสวงหาความสุขทางเพศตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก

โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา จึงเป็นหัวใจและปัจจัยสำคัญของอุดมศึกษาในการพัฒนาประเทศชาติผ่านระบบการศึกษา ครอบคลุมทั้งโครงสร้างเชิงสาร์ตละและโครงสร้างทางกายภาพที่สำคัญนำไปสู่การตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการสร้างให้เป็นสังคมสารสนเทศ สังคมฐานความรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ ระบบ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาต้องตระหนักว่าการอุดมศึกษาในอนาคตเป็นทั้งการเตรียมคนเข้าสู่ชีวิต และการปรับแต่งคนเข้าสู่งาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 เมื่อสิ้นสุดแผนในปี พ.ศ. 2565 คือ การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัว (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) การศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการศึกษาสภาพความเป็นจริงของทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงพร้อมรับมือต่อการแพร่กระจายของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เข้าใจวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ มีประสบการณ์ที่หลากหลายที่พร้อมรองรับตลาดแรงงานทั้งระดับชาติและนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การใช้ชีวิตบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้อง นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่วิกฤติความรุนแรง ไปสู่สังคมแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการวิจัย

การศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดขอบเขตการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ 4) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 7) ทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพ

2. พื้นที่ในการศึกษาและผู้ให้ข้อมูล

หลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงคือนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา จำนวนทั้งสิ้น 3 สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

3. ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพการณ์จริงมากที่สุด และเป็นการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดประเด็นสำคัญ แนวคำถาม และตอบคำถามเบื้องต้นบางประการเพื่อเชื่อมโยงกับหัวข้อที่ศึกษา

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารและแหล่งข้อมูลบุคคลในภาคสนาม (Field Work) โดยใช้วิธีการ ดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

เป็นวิธีการหลักในการศึกษา โดยเฉพาะการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในการพูดคุย สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่ ร้านน้ำชาเพื่อเน้นบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 30 นาที ควบคู่กับการบันทึกเสียงในบางราย หลังจากสัมภาษณ์เสร็จผู้วิจัยทำการถอดเทป และบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมทันที ป้องกันการลืม

3.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอยู่ในสถานการณ์จริง ในการศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การเข้าร่วมทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับนักศึกษา การเข้าร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา ในขั้นตอนนี้ไม่มีการบันทึกเสียง แต่ทำการจดบันทึกหลังจากออกจากสนามการวิจัย

3.2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในทุกระยะของการเก็บข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกถึงพฤติกรรมที่แท้จริง โดยที่ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้ตัว จึงแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างอิสระ เช่น ผู้วิจัยมีโอกาสนั่งฟังแนวความคิดการนำเสนอรูปแบบการทำกิจกรรมกับกลุ่มนักศึกษา

3.2.4 การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key Informant Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา คือ เจ้าหน้าที่งานกิจกรรมนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ด้านงานพัฒนานักศึกษา ผู้นำนักศึกษา กลุ่มนักศึกษาซึ่งทำให้ได้ข้อมูลของนักศึกษามากขึ้น

3.3 ถอดข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงหลังจากที่ได้ข้อมูลมาในแต่ละครั้ง ในบางประเด็นหากข้อมูลขาดความครบถ้วนได้ทำการย้อนกลับไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนเพียงพอสำหรับตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้

3.4 ตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความน่าเชื่อถือ ครบถ้วนและเป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลในระดับที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นจะทำการร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง และกระทำภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

4.2 ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่โดยการนำข้อมูลที่จำแนกหาความหมายองค์ประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมรวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายตามประเด็นที่ศึกษาพร้อม ๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป ซึ่งต้องการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แสดงถึงความซับซ้อนของความคิดที่แสดงคุณสมบัติของความคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างละเอียด และการคิดอย่างรับผิดชอบที่ช่วยในการตัดสินใจ หรือเป็นการคิดที่คำนึงถึงเป้าหมายเป็นหลัก ในการสัมภาษณ์ พบว่าปัญหาการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการคิดโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ จัดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย บริบทของโรงเรียนใน

อดีตมีผลต่อการคิดในปัจจุบัน พื้นฐานการเรียนรู้จากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมีการเรียนการสอนที่เน้นการติวเข้มแบบทดสอบมากกว่าการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้และการใช้ชีวิตในปัจจุบันขาดทักษะเชิงความคิดดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ “ตอนผมเรียนมัธยมครูไม่ค่อยสอนวิธีคิดเท่าไร การบ้านเยอะ และครูชอบให้สอบตลอด บางทีไม่ทันอ่านหนังสืออีกอย่างไม่ค่อยมีเวลา เพราะตอนเรียนนั้นเรียนทั้งศาสนาและสามัญ ทำให้รู้สึกเรียนเยอะไป เรียนจนไม่ทันคิดว่าเรียนอะไร” (นาย S นามสมมุติ, นักศึกษา) นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนการสอนในอดีตในระดับมัธยมมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางการคิด ครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เน้นให้นักเรียนท่องจำสูตร มิได้ปลูกฝังให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา นักเรียนจึงขาดทักษะในการวางแผนการทำงาน และไม่มีความอดทนที่จะขบคิดปัญหาเป็นเวลานาน ๆ ดังบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ “ฮ่า ฮ่า ฮ่า (เสียงหัวเราะ) ผมจำได้ก่อนกลับเรียน ผมต้องจำสูตรคูณ แต่ก็ม่ประโยชน์นะ แค่จำ แต่พอโตขึ้นไม่ค่อยจำแล้ว ..คือเราจดจำจากการท่อง ไม่ใช่จากการคิด ผมเลยไม่ค่อยคิด ผมว่านะ” (นาย P นามสมมุติ, นักศึกษา) โดยสรุปแล้วปัญหาหนึ่งที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา นั้น ส่วนหนึ่งจากการเรียนการสอนในอดีต ที่ยังไม่สามารถพัฒนากระบวนการคิดของ

นักเรียนได้อย่างพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิตนา แคมมณี (2555) คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ ๔ ด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ยังอยู่ในระดับที่จำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนา ซึ่งผู้สอนควรทำความเข้าใจในความหมาย และกระบวนการหรือขั้นตอนของการคิดแต่ละแบบ รู้จักการวิเคราะห์หาทักษะการคิดที่เหมาะสมจะบูรณาการกับสาระที่จะสอน รู้จักการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้ดำเนินการคิดตามกระบวนการของการคิดนั้น ๆ ซึ่งจะเกิดประสิทธิผลมากขึ้น หากผู้เรียนได้รับการเสริมแรงข้อมูลป้อนกลับ และความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ รวมไปถึงการให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดบ่อย ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลายและการส่งเสริมให้นำทักษะการคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน รู้จักการวัดและประเมินความสามารถทางการคิดได้ ทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ของการคิด ด้านทักษะกระบวนการคิด และด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการคิด

2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นอีกหนึ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นเทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้างสำหรับคนรุ่นใหม่ สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ เสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และ

ประเมินแนวความคิด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ แต่จากการศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอันเนื่องจากนักศึกษายังไม่มีเวลาพอที่จะมาคิดสิ่งใหม่ ๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ กล่าวคือ “ถ้าพูดถึงความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การสร้างผลงานใหม่ ๆ ของนักศึกษาก็ยังมีน้อย เรายังไม่ค่อยเห็นว่ามีมาจากผลงานของนักศึกษาชัดมากนัก ผมว่า เด็กมหาลัยเรายังไม่ค่อยคิดอะไรใหม่ ดูตัวอย่าง เวลาทำกิจกรรม ทำโครงการ ก็เกือบของรุ่นพี่ก่อน ๆ ไม่ค่อยคิดอะไรใหม่ ๆ แปลก ๆ ทำตาม ๆ กัน” (นาย A นามสมมุติ, นักศึกษา) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูล ให้การสัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันการศึกษายังไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สอนไม่กล้าลงพื้นที่จริงเท่าที่ควร “อีกอย่าง ผมว่า เราเรียนมาก บางทีเรียนถึงกลางคืน อาจารย์ชอบให้การบ้าน แต่อาจารย์ไม่ค่อยพาออกไปไหน พาไปเจอสถานการณ์จริง หรือว่าอาจารย์กลัวบ้านเราหรือเปล่าไม่รู้ แต่ยังไงอาจารย์ก็ต้องทำให้เราเห็นมากกว่าที่จะทำแค่การบ้าน” (นาย W นามสมมุติ, นักศึกษา) อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่ไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริงนั้นก็ส่งผลต่อการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา

ดังที่ วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ (2559) ได้กล่าวในบทความ การศึกษาไทยกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตอนหนึ่งว่า ปัจจุบันเราอยู่ในโลกที่ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งการแข่งขันและความร่วมมือในสังคมยุคใหม่ ล้วนต้องการคนคิดสร้างสรรค์ แต่เด็กยุคใหม่ มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ แต่น้อยลงเรื่อย ๆ เพราะการเรียนการสอนแบบเก่าได้ทำลายความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าจะส่งเสริมให้เด็กคิดสร้างสรรค์ สิ่งที่อเมริกาทำวันนี้ คือการคิดและวิจัยรูปแบบการสอน เพื่อให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และเร่งปฏิรูปการสอนแบบดั้งเดิม สู่รูปแบบการสอนใหม่ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หลายคนเข้าใจว่า เราต้องสอนความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความจริงแล้ว สอนวิชาอะไร ก็ช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ได้ แต่ต้องสอนด้วยวิธีที่ถูก ซึ่งไม่ใช่วิธีเดิมที่สอนกันอยู่ในปัจจุบันผมจึงทำงานวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการสอนใหม่ ที่เหมาะกับครูไทย เด็กไทย โดยวางเป้าหมายของการเรียนการสอนรูปแบบใหม่นี้ว่าจะต้องเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ ผู้เรียน มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ ได้จริง ๆ

3. ทักษะด้านความเข้าใจความต่าง

วัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์

ทักษะด้านความเข้าใจความต่าง วัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ เป็นอีกหนึ่งทักษะการปรับตัวเพื่อการเข้าใจกัน เพื่อสามารถลด

ความขัดแย้ง สร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกัน นอกจากนั้นการรู้วัฒนธรรม ยังทำให้ทราบถึง วัฒนธรรมของผู้อื่นกลุ่มชนอื่นอย่างลึกซึ้ง เมื่อ เข้าใจและรู้จักซึ่งเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และผู้อื่นก็จะสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ เพื่อ การแลกเปลี่ยน สังสรรค์ เป็นที่รู้จักและนำสู่ การอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็น อีกหนึ่งทักษะที่คนรุ่นใหม่ต้องให้ ความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นพื้นที่พหุ วัฒนธรรม ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีความ ขัดแย้งทางวัฒนธรรม การเมือง และความ เข้าใจในศาสนาที่แตกต่างกันไป แต่จาก การศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงต้องเพิ่มขีด ความสามารถในการพัฒนาความเข้าใจด้าน กระบวนการคิดที่แตกต่างซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ กล่าวคือ “บางคนไม่ได้ภูมิใจกับ วัฒนธรรมของตัวเอง จะเอาวัฒนธรรมอื่นเข้า มา จริง ๆ แล้วเราเอาวัฒนธรรมอื่นได้ แต่เรา ต้องภูมิใจให้วัฒนธรรมเราให้ดี เป็นตัวอย่างให้ คนอื่นให้ได้” (นาย H นามสมมุติ, นักศึกษา) จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ที่กล่าว ไว้ว่า “ถ้าเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง ทุกชุมชน ท้องถิ่นและประเทศจะมีเกียรติและศักดิ์ศรี เสมอกัน ไม่มีใครเหนือใคร เพราะวัฒนธรรมมี ความหลากหลาย ไม่ได้รวมศูนย์ การยอมรับ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเป็นการ

กระจายเกียรติและศักดิ์ศรี เปิดทางออกอัน หลากหลายและทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งและ ยั่งยืน” (ประเวศ วะสี 2547) ดังนั้น อาจกล่าว ได้ว่า สังคมไทยมีสภาพความเป็นพหุวัฒนธรรม ตลอดมา ผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทย อย่างมีความสุขนั้น มีความหลากหลายหรือมี ความเป็นพหุ ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา และ วัฒนธรรม การเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่ หลากหลายจึงเป็นสิ่งจำเป็นของการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ

4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็น ทีมและภาวะผู้นำ

ทักษะด้านความร่วมมือการทำงาน เป็นทีม และภาวะผู้นำ ถือเป็นอีกหนึ่งทักษะที่ สังคมต้องให้ความสำคัญ ปัจจุบันประเทศไทย ต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีภาวะผู้นำ เป็นกำลัง สำคัญในการนำทิศทางการประเทศให้อยู่รอด ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ เด็กไทย รุ่นใหม่จำนวนมากไม่ต้องการเป็นผู้นำ เนื่องจากชินกับการเป็นผู้ตามมากกว่า ซึ่งมี สาเหตุมาจากการเลี้ยงดูแบบประคบประหงม จากครอบครัว ระบบการศึกษาที่สร้างเด็กให้ คิดตามมากกว่าคิดสร้างสรรค์ และหลักสูตรที่ ใช้ในโรงเรียนขาดเนื้อหาที่สอนให้เด็กมีภาวะ ผู้นำ ดังนั้น ประเทศไทยอาจประสบปัญหา ขาดผู้ที่ต้องการเข้ามานำทิศทางประเทศใน อนาคต การสร้างผู้นำจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่ควรให้ ความสำคัญ และต้องเริ่มพัฒนาผู้นำตั้งแต่

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน บางกอกทูเดย์ (2551) ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ “กิจกรรมบางอย่างที่ทำในมหาวิทยาลัย ไม่ค่อยสร้างภาวะการณเป็นผู้นำเท่าไร ส่วนใหญ่เดิวนั้นมหาวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาหมด แล้วเราก็เดินเข้าไปนั่งฟัง เข้ากิจกรรมอย่างเดียว ไม่ค่อยฝึกการเป็นผู้นำเท่าไร เราเป็นผู้ตามมากกว่า” (นาย T นามสมมุติ, นักศึกษา) และยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม กล่าวคือ “บางทีผมก็แอบคิดนะ ว่าผมอีกฉาคนที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ เขากล้าแสดงออก บางทีก็ไม่อยากโทษที่บ้านนะ บางทีที่บ้าน วิธีการดูแลเราดีเกินไป ผมเป็นลูกคนเดียว อยากได้อะไรก็ได้ พอผมเข้ามาหาวิทยาลัยผมขาดอะไรผมจะโทรบอกที่บ้าน ไม่ได้มันด้วยตัวเองนั่น” (นาย Q นามสมมุติ, นักศึกษา) วิถีเด็กและเยาวชนขาดภาวะผู้นำกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เด็กและเยาวชนจำนวนมากขาดมุมมองความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของการเป็นผู้นำ ขาดวุฒิภาวะและทักษะในการเป็นผู้นำ ใช้ชีวิตไหลไปตามกระแสค่านิยมสังคม ไม่กล้าแสดงความเห็นในเรื่องที่ต่างจากคนส่วนใหญ่ ไม่กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ขาดการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น การแสดงออกและการเสนอความคิดเห็นต่อปัญหาเศรษฐกิจการเมือง สังคม ในประเทศ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ภาวะผู้นำ นับเป็นรากฐานสำคัญ

ที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทั้งชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การทำงาน สังคมไทยต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีภาวะผู้นำเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการนำทิศทางและพัฒนาประเทศ การปฏิรูปภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาตินั้น เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ ระบบการศึกษาที่ให้เด็กเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในความคิดเห็นอย่างเสรี รวมทั้งการเป็นแบบอย่างผู้นำที่ดีของผู้มีสิทธิอำนาจระดับต่าง ๆ ในสังคม และที่ขาดไม่ได้คือ ครอบครัว (พ่อแม่) ซึ่งเป็นหน่วยย่อยพื้นฐานในสังคมแต่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังคงมีพ่อแม่จำนวนไม่น้อยที่มีความเข้าใจว่า ผู้นำ (leader) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เป็นเรื่องของบุญพาวาสนาส่ง ไม่ใช่ใคร ๆ จะเป็นผู้นำกันได้ง่าย ๆ ดังนั้นการสร้างลูกให้เป็นผู้นำนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากและไกลตัวเกินกว่าที่พ่อแม่จะทำได้ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วผู้นำไม่ใช่เป็นสิ่งที่เป้นมาตั้งแต่เกิด แต่คนทุกคนสามารถที่จะพัฒนาภาวะผู้นำ (leadership) ของตนเองได้ เนื่องจากการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ในการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ การหล่อหลอมลักษณะชีวิต และการฝึกฝนทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นระยะเวลานาน ภาวะผู้นำจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงการอ่านหนังสือพัฒนา

ทักษะ หรือจากการไปอบรม นักร้องบรรยายในห้องเรียนเท่านั้น แต่พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับลูกตั้งแต่ในวัยเยาว์ เพื่อเป็นต้นทุนชีวิตให้กับลูกในระยะยาวต่อไป บางกอกทูเดย์. (2551)

5. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ เป็นทักษะที่ต้องให้ความสำคัญพร้อมส่งเสริมให้การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศขยายศักยภาพของคนในด้านสิทธิมนุษยชนตาม Article 19 ของ The Universal Declaration of Human Rights ในบทความวิชาการที่เขียนโดย อูซา บิ๊กกินส์. (ม.ป.ป) กล่าวว่า “ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกอย่างเสรี สิทธินี้รวมทั้งเสรีภาพในการออกความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซงและการค้นหา การรับข้อมูลข่าวสารและความคิดผ่านทางสื่อมวลชนอย่างไร้พรมแดน” ซึ่งหากรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจะเน้นการส่งเสริมมากกว่าการป้องกันและเน้นเสริมพลังภาคพลเมืองให้สามารถเข้าใจสื่อ วิเคราะห์สื่อและมีภูมิคุ้มกันด้านสื่อที่ดี ซึ่งสื่อที่ครอบคลุมสื่อใหม่ได้แก่เทคโนโลยีสารสนเทศด้วย การจะขับเคลื่อนสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพควรให้ความสำคัญกับ

การเรียนการสอนเน้นที่หลักสูตรการสอน มีการออกแบบเครื่องมือและกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับการศึกษานอกระบบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน จากผู้กำหนดนโยบายด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอีกด้วย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เรื่องศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่ายังมีกลุ่มนักศึกษายังรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างไม่มีการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลไปสื่อสารไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ดังผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า “จำได้ตอนนั้นในเฟซ มีเหตุการณ์ระเบิดที่ในเมืองปัตตานี ระเบิดแค่รูปเดียว แต่มีการแชร์รูปเก่าเมื่อหลายปีที่แล้ว ซึ่งเคยระเบิดหนักมาก แล้วมีการแชร์รูปนั้นไป จนให้คนอื่นเข้าใจว่าปัตตานีระเบิดหลายจุด ทั้ง ๆ ที่ปัตตานีระเบิดจุดเดียวเอง แบบนี้อันตรายมาก ส่งข่าวแบบนี้อันตรายมาก” (นาย L นามสมมุติ, นักศึกษา) นอกจากนี้ยังผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม กล่าวว่า “ผมตลกมากที่มีข่าวที่มีการแชร์ในเฟซ ว่ามีน้ำท่วมเป็นสีแดง ความจริงแล้วเป็นการทำกราฟฟิก ซึ่งทำให้พวกเราตกใจหมดเลย ซึ่งแบบนี้เราต้องระวังมาก ๆ ในการเสพสื่อ ไม่งั้น เราจะโง่ตาม” (นาย M นามสมมุติ, นักศึกษา) จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ อูซา บิ๊กกินส์. (ม.ป.ป) ที่กล่าวว่าปัญหาของการรู้เท่าทันสื่ออีกหนึ่งประการคือ การขาดการศึกษา

ด้านสื่อ เช่น การขาดเงินทุนสนับสนุน การขาดความเอาใจใส่ตระหนักถึงปัญหา การขาดทรัพยากร และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง จึงควรต้องตระหนักถึงการกิจการรณรงค์ด้านการศึกษากับสื่อ และดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาสื่ออย่างสร้างสรรค์

6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ ในบรรดาเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ โทรทัศน์ และอื่น ๆ อินเทอร์เน็ตจัดว่าเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกที่สุดทำให้อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนในทุกประเทศ และอินเทอร์เน็ตยังเป็นช่องทางที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ประชาชนของประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างไม่มีข้อจำกัดทางอายุ เพศ ระดับการศึกษา เวลา และระยะทาง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้หลายมาตรการ เช่น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในเชิงบวก โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต การสนับสนุนการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในทุกระดับการศึกษา การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถ นำสารสนเทศในระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้มากที่สุด สันติพจน์ กลัปดี (2558). จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เรื่องศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ายังมีนักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตผิดหลักการทางคุณธรรม ดังผู้ให้ข้อมูลให้สัมภาษณ์ว่า “บางทีเวลาเรียนนั้น จะก๊อปปี้เนื้อหาจากกูเกิ้ลมากไป พออาจารย์ให้การบ้านประเด็นไหน ก็ง่ายมาก แค่มัฟฟลงไปก็จะออกมา แค่ว่ามาปรับเนื้อหาเอง ไม่ต้องเสียเวลา แต่รู้สึกว่าการทำแบบนี้ไม่ได้อะไร” (นาย F นามสมมุติ, นักศึกษา) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมคือ “เวลาจะแปลภาษาก็แค่เอาเนื้อหาที่ได้มาพิมพ์ลงเว็บแปลมันก็จะออกมา แบบนี้แหละเวลาเรียนเดี๋ยวนี้น่ายมาก ไม่ต้องเปิดหนังสือแปลเหมือนตอนเรียนเด็ก ๆ” (นาย C นามสมมุติ, นักศึกษา) จะเห็นได้ว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เรื่องศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ นั้น ยังมีนักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตอย่างผิดวิธี ซึ่งสอดคล้องกับ ญานันต์ ธนุสาร (2556). กล่าวคือ ปัจจุบันยังมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรม เป็นแหล่งประกาศซื้อขายของผิดกฎหมาย ขายบริการทางเพศ ซึ่งอินเทอร์เน็ตเป็นระบบอิสระ ไม่มีเจ้าของ ทำให้การควบคุมกระทำได้ยาก มีข้อมูลที่เป็นผลเสียเผยแพร่อยู่ปริมาณมาก ไม่มีระบบจัดการข้อมูลที่ดี ทำให้การค้นหาคำหาทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร เต็มไปด้วยข้อมูลบางอย่างอาจไม่จริง ต้องดูให้เสียก่อน อาจถูกหลอกลวง และการเล่นอินเทอร์เน็ตมากเกินไป อาจเสียการเรียนได้

7. ทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพ

ทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพ เป็นอีกหนึ่งทักษะการเรียนรู้ใหม่สำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันโลกมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยเฉพาะการประกอบอาชีพต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพของตนเอง จะต้องมีการค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่จะจัดการอาชีพให้ได้ผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยหลายด้าน การเรียนรู้ปัจจัยด้านศักยภาพหลักของพื้นที่ เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่ต้องเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์การศึกษาสภาพทักษะการดำรงชีวิต

ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นักศึกษาบางส่วนยังเรียนในระดับมหาวิทยาลัยโดยอาศัยการพึ่งพาจากครอบครัว การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ เช่น ทุน กยศ. ทุนเพื่อการศึกษา ทุนเพื่ออุดมศึกษา และนักศึกษาบางส่วนยังไม่สามารถนำองค์ความรู้จากห้องเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพ ในระหว่างเรียนและขาดการวางแผนในการทำงานในอนาคต ดังผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ “ตอนเลือกเรียนก็เพราะมันติดเลยเรียน อาศัยความพยายามตั้งใจไปเรื่อย ๆ มันจะได้เป็นเอง ส่วนเรื่องอนาคตก็คิดนะว่าจะทำอะไร แต่ก็ไม่ได้คิดว่าควรทำแบบไหน ถึงจะไปถึงจุดที่ฝันได้” (นาย B นามสมมุติ, นักศึกษา) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม กล่าวคือ “เวลาเรียนไม่รู้ว่าจะเอาไปทำอะไรต่อ เหมือนผมเรียนคณิตศาสตร์ แต่ชอบทำงานกิจกรรมนะ ผมคิดว่าทักษะบางอย่างไม่ได้มาจากห้องเรียน มันได้มาจากที่เราลองทำงานเอง ส่วนในห้องเรียนเอาไปใช้ในงานอนาคตก็คิดว่าคงได้เป็นครู แต่ถ้ายังไม่บรรจุละ ก็คิดเหมือนกันว่าจะเอาอะไรไปทำ” (นาย A นามสมมุติ, นักศึกษา) โดยสรุปแล้ว ทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิด

สร้างสรรค์ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และมีความสุข แต่นักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังอาศัยการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และไม่ได้วางแผนการทำงานในอนาคต

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา จำนวนทั้งสิ้น 3 สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านประชากรตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพการณ์จริงมากที่สุด และเป็นการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นหลัก ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีการตรวจสอบความตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและน่าเชื่อถือสำหรับการวิจัย

โดยใช้ระยะเวลาในการสร้างสัมพันธ์ รมัถะวังในการถอดเทปสัมภาษณ์ สอบถามหลาย ๆ ครั้งในประเด็นเดิมและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการโยแบบสามเส้า วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นกระทำการร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง และกระทำภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและนำมาสรุปการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการคิดโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ จัดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย บริบทของโรงเรียนในอดีตมีผลต่อการคิดในปัจจุบัน พื้นฐานการเรียนจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมีการเรียนการสอนที่เน้นการติวเข้มแบบทดสอบมากกว่าการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ซึ่งมีผลทำให้การเรียนและการใช้ชีวิตในปัจจุบันขาดทักษะเชิงความคิด นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนการสอนในอดีตในระดับมัธยมมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางการคิด ครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เน้นให้นักเรียนท่องจำสูตรมิได้ปลูกฝังให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา นักเรียนจึงขาดทักษะในการวางแผนการทำงานและไม่มีความอดทนที่จะขบคิดปัญหาเป็นเวลานาน ๆ

2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังคงต้อง

ได้รับการพัฒนาอันเนื่องจากนักศึกษายังไม่มีเวลาพอที่จะมาคิดสิ่งใหม่ ๆ ปัจจุบันการศึกษายังไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เป็นปัจจัยที่ให้ผู้สอนไม่กล้าลงพื้นที่จริงเท่าที่ควร

3. การไม่ศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป จะส่งผลต่อการใช้ชีวิต กระบวนทัศน์ และความคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรม ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การเมือง และความเข้าใจในศาสนาที่แตกต่างกันไป

4. นักศึกษายังขาดมุมมองความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของการเป็นผู้นำ ขาดวุฒิภาวะและทักษะในการเป็นผู้นำ ใช้ชีวิตไหลไปตามกระแสค่านิยมสังคม ไม่กล้าแสดงความเห็นในเรื่องที่ต่างจากคนส่วนใหญ่ ไม่กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ขาดการมีส่วนร่วมในสังคม

5. กลุ่มนักศึกษายังรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างไม่มีการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา และนำข้อมูลไปสื่อสารไปในทางที่ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร

6. การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา ยังผิดวิธี ไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรม และใช้อินเทอร์เน็ตไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

7. ทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความ

เข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ แต่นักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังอาศัยการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ไม่ได้วางแผนการทำงานในอนาคต

การอภิปรายผล

สภาพทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการศึกษาพบว่าการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการคิดโดยเฉพาะ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ จัดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย มิได้ปลูกฝังให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ส่วนทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอันเนื่องจากนักศึกษายังไม่มีเวลาพอที่จะมาคิดสิ่งใหม่ ๆ การศึกษายังไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เป็นปัจจัยที่ให้ผู้สอนไม่กล้าลงพื้นที่จริงเท่าที่ควร นักศึกษาบางส่วนไม่ศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างแท้จริงส่งผลต่อการใช้ชีวิต กระบวนทัศน์ และความคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ นักศึกษายังขาดมุมมองความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของการเป็นผู้นำ ขาดวุฒิภาวะและทักษะในการเป็นผู้นำ ใช้ชีวิตไหลไป

ตามกระแสค่านิยมสังคม ไม่กล้าแสดงความเห็นในเรื่องที่ต่างจากคนส่วนใหญ่ ไม่กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ขาดการมีส่วนร่วมในสังคมเท่าที่ควร กลุ่มนักศึกษาบางส่วนยังรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างไม่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และนำข้อมูลไปสื่อสารไปในทางที่ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษายังผิดวิธี ไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรม และใช้อินเทอร์เน็ตไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ส่วนด้านทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพ นักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังอาศัยการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และไม่ได้วางแผนการทำงานในอนาคตเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือหลักสูตรกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมจากงานวิจัย เพื่อไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. นำผลจากการศึกษาเสนอต่อสถาบันอุดมศึกษาเพื่อไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาทั้งหลักสูตรในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
3. ควรมีการศึกษาการพัฒนารูปแบบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

- ณัฐกานต์ ธนสาร. (2556). การใช้อินเทอร์เน็ตไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรม แล้ววิเคราะห์สาเหตุ.วันที่ ค้นหาข้อมูล 12 กันยายน 2559, เข้าถึงข้อมูลได้จาก <http://nutthakan9.blogspot.com/>
- ทิตินา แคมมณี. (2555). ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณ: การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2554
- บางกอกทูเดย์. (2551). สร้างภาวะผู้นำในเด็กและเยาวชนไทย. วันที่ค้นหาข้อมูล 10 กันยายน 2559, เข้าถึงข้อมูลได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news>
- ประเวศ วะสี. (2547). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบนฐานการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น. ปาฐกถาวัน
มาฆบูชา 2547 ในงานทอดผ้าป่าเพื่อป่าชุมชน วัดเนินน้อย อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา
- มนทกานต์ รอดคล้าย. (ม.ป.ป.). การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (Child and Family
Development in the 21th Century). วันที่ค้นหาข้อมูล 19 เมษายน 2558, เข้าถึง
ข้อมูลได้จาก <http://taamkru.com/th/%E0%B8%81%E0>
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2559). ความคิดสร้างสรรค์กับการพัฒนาการศึกษาไทย. วันที่ค้นหาข้อมูล 12
กันยายน 2559, เข้าถึงข้อมูลได้จาก [https://blog.eduzones.com/GlobalAcademy
Ladphrao/14225](https://blog.eduzones.com/GlobalAcademyLadphrao/14225)
- สันติพจน์ กลับดี. (2558). ทักษะขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ. กรมประชาสัมพันธ์. วันที่ค้นหาข้อมูล 12
กันยายน 2559, เข้าถึงข้อมูลได้จาก [http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=
3314&filename=index](http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=3314&filename=index)
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.
2551-2565). กระทรวงศึกษาธิการ. 30 กันยายน 2550
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2554). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : ดอเดียนส์สโตร์
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: แผนพัฒนาจิตเพื่อ
สุขภาพ มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- อุษา บิ๊กกินส์. (ม.ป.ป) . การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. สุทธิปริทัศน์. วันที่ค้นหาข้อมูล 2 กันยายน
2559, เข้าถึงข้อมูลได้จาก <http://www.dpu.ac.th/dpurc/assets/uploads>